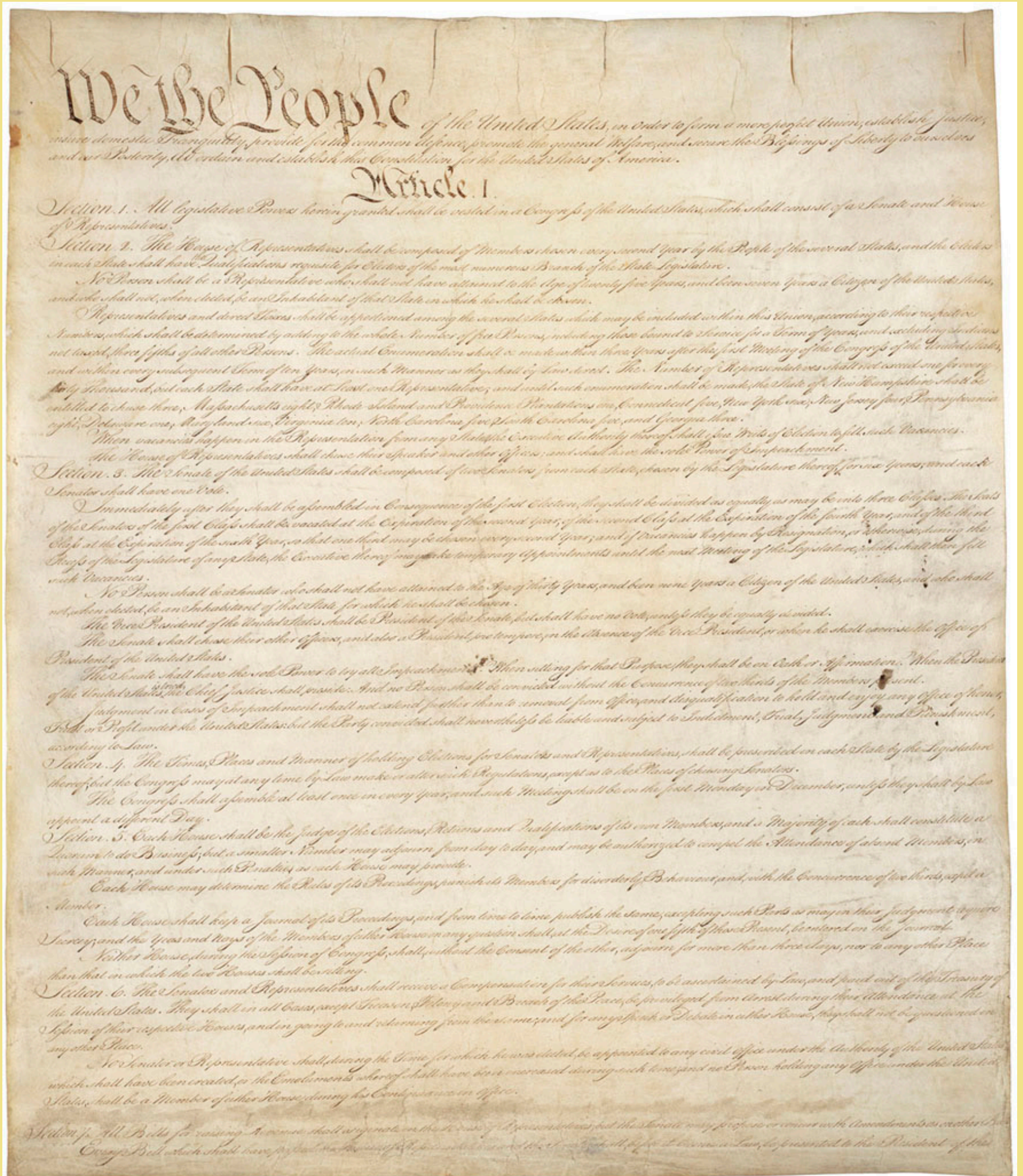

Η αμερικανική συνταγματική ιστορία ταυτίζεται με τη θέσπιση και την εφαρμογή ενός Συντάγματος εντελώς πρωτότυπου για την εποχή του, το οποίο εξακολουθεί να ισχύει και είναι σήμερα το αρχαιότερο στον κόσμο. Τον Μάιο του 1787, 11 χρόνια μετά τη Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας, συνήλθαν στη Φιλαδέλφεια 55 εκπρόσωποι των πρώην βρετανικών αποικιών, αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουν τα ασθενή σημεία της Συνομοσπονδίας ανεξάρτητων πολιτειών που οι ίδιες είχαν ιδρύσει αμέσως μετά την αποτίναξη του αποικιακού ζυγού. Ζητούμενο ήταν να συσταθεί μια ισχυρή κεντρική εξουσία, εφοδιασμένη με τα απαραίτητα μέσα για να μπορεί να εργασθεί για το κοινό καλό, χωρίς όμως να καταργείται η ελευθερία των επιμέρους πολιτειών να διαφεντεύουν τις υποθέσεις τους. Το Αμερικανικό Σύνταγμα έχει επηρεάσει τα ελληνικά επαναστατικά Συντάγματα και ιδιαίτερα αυτό της Τροιζήνας του 1827.

Το Σύνταγμα των ΗΠΑ, Φιλαδέλφεια, Μάιος - Σεπτέμβριος 1787

Έναυσμα αφύπνισης και «εργαστήριο ιδεών» για τους λαούς της Ευρώπης, η Γαλλική Επανάσταση έχει πλούσιο συνταγματικό απολογισμό, με τρία Συντάγματα και ισάριθμες διακηρύξεις των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Η Διακήρυξη του 1789 περιείχε το προοίμιο και 17 συνολικά άρθρα με διατάξεις δύο ειδών. Από τη μια είχε κατάλογο των κυριότερων ατομικών δικαιωμάτων και από την άλλη, τις οργανωτικές αρχές βάσει των οποίων θα καταρτιζόνταν το μελλοντικό Σύνταγμα της χώρας. Δεν απευθυνόταν μόνο στους Γάλλους πολίτες αλλά γενικά σε όλους τους ανθρώπους. Η μοναδικότητα της Γαλλικής Διακήρυξης βρίσκεται στον ιδιοφυή συνδυασμό της πίστης ότι τα δικαιώματα ενυπάρχουν στην ανθρώπινη φύση και ότι ο νόμος αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για το σεβασμό τους.

Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, Παρίσι, 26 Αυγούστου 1789

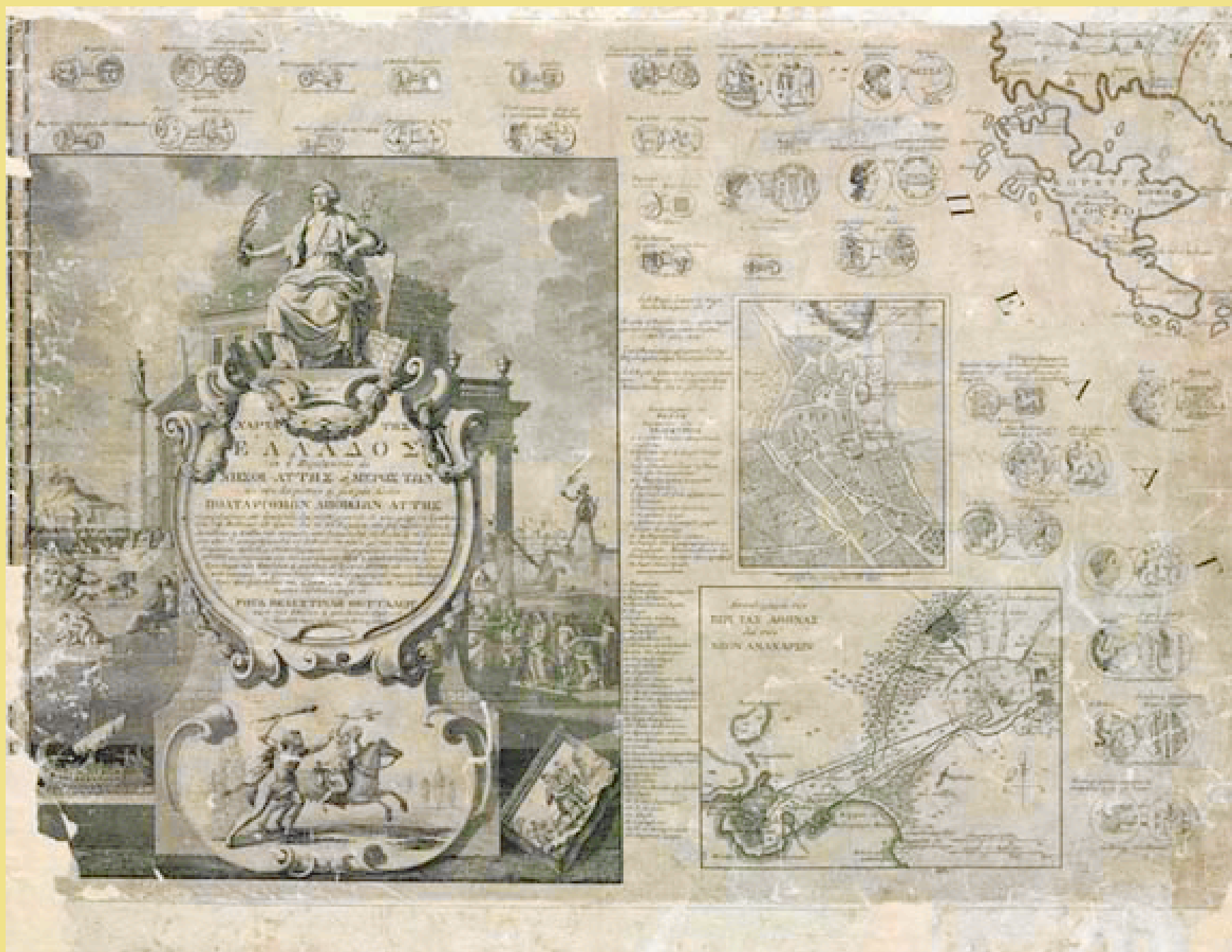

Ρήγας Φεραίος (Βελεστίνο 1757 – Βελιγράδι 1798), ελαιογραφία

Ανδρέα Κριεζή

Μουσείο Μπενάκη

Η μεγαλειώδης *Χάρτα της Ελλάδος* αποτελείται από 12 φύλλα διαστάσεων το καθένα 50X70 εκ. περίπου, που αν συνενωθούν, δημιουργείται ένας, για πρώτη φορά τέτοιων διαστάσεων (2μ.Χ2μ.), χάρτης του βαλκανικού χώρου. Η *Χάρτα της Ελλάδος* είναι πολιτικός χάρτης του δημοκρατικού κράτους, το οποίο οραματιζόταν ο Ρήγας ότι θα δημιουργηθεί μετά από επανάσταση. Σκοπός του ήταν να αντικαταστήσει την οθωμανική πολιτική διαίρεσή του χώρου και να χρησιμοποιήσει τα αρχαία τοπωνύμια. Το χαρτογραφικό έργο του Ρήγα εντάσσεται στο επαναστατικό του σχέδιο για τη δημιουργία της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, του αντιπροσωπευτικού δημοκρατικού κράτους, που θα αντικαθιστούσε την απολυταρχική οθωμανική εξουσία.

Φύλλο τίτλου της δωδεκάφυλλης Χάρτας του Ρήγα, Χαλκογραφία του Φραγκίσκου Μήλλερ, Βιέννη 1797

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο Αδαμάντιος Κοραής (Σμύρνη 1748 – Παρίσι 1833) ζει τη Γαλλική Επανάσταση και την απήχυσή της στην Ευρώπη. Σε επιστολή του στα τέλη του 1814, θα γράψει «Δεν έμεινεν αμφιβολία [...]ότι έφθασε και των Γραικών ο καλός καιρός. και έφθασε με τόσην ορμήν ώστε καμία δύναμις ανθρώπινος δεν είναι πλέον καλή να μας οπισθοποδίση».

Ο προβληματισμός του κάλυπτε διάφορους τομείς της πνευματικής ζωής των Ελλήνων, αλλά κυρίως τον απασχολούσε η εκπαίδευση: η οργάνωση και λειτουργία των σχολείων, οι μέθοδοι διδασκαλίας. Βασική του ιδέα ήταν η ανάγκη «μετακένωσης» της ευρωπαϊκής παιδείας στην Ελλάδα και αξιοποίησης των δυτικών επιτευγμάτων, που μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της προσπάθειας για ελευθερία.

Εισηγείτο τη χρήση σχολικών βιβλίων γραμμένων στην κοινήν γλώσσαν καθώς και την ένταξη της Ιστορίας, της Γεωγραφίας αλλά και του Συντάγματος της Ελληνικής Πολιτείας στη διδακτέα ύλη.

Αδαμάντιος Κοραής, ελαιογραφία
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Η Ελληνική Νομαρχία κυκλοφόρησε το 1806 στην Ιταλία από άγνωστο συγγραφέα. Καλούσε τους Έλληνες να ξεγερθούν κατά των Οθωμανών, προκειμένου να αποκαταστήσουν τη νομαρχία, ένα πολίτευμα δηλαδή στο οποίο θα άρχουν οι νόμοι και όχι η αυθαιρεσία. Ταυτόχρονα σκιαγραφούσε την προεπαναστατική ελληνική κοινωνία και κατήγγελλε με ιδιαίτερη δριμύτητα όσους θεωρούσε υπεύθυνους για την αθλιότητα στην οποία είχε περιέλθει: τους προεστούς, τους Φαναριώτες και τους ιεράρχες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ

Ἡ΄τοι Λόγος Περί
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Διὸ ἀποδεικνύεται, πόσον ἔστι καλυωτέρα ἡ Νομαρ-
χικὴ Διοίκησις ἀπὸ τῆς λοιπῆς, ἢτι εἰς αὐτὴν μόνον
φυλάττεται ἡ Ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, τί ἐστὶ
Ἐλευθερία, ὅπως μὲν καὶ καταρθεμάτων ἔστι
πρόξενος ὅτι τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ συντρέ-
ψῃ τὰς ἀλύστους τῆς, ποῖται ἐξάθησαν αἱ αἰτίαι ὅπως
μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἐούλαξαν δούλην, καὶ ὅποια
εἶναι ἐκεῖνα ὅπου μίλλει νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ

Συντεθεῖς τε καὶ Τύποις ἐκδοθεῖς ἰδίῳις
ἀναλώμασι πρὸς ὠφέλειαν τῶν Ἑλλήνων

ΠΑΡΑ
ἌΝΩΝΙΜΟΥ ΤΟΥ ἙΛΛΗΝΟΣ

Ἐν Ἰταλίᾳ. 1806.

Η μεγαλειώδης Χάρτα της Ελλάδος αποτελείται από 12 φύλλα διαστάσεων το καθένα 50X70 εκ. περίπου, που αν συνενωθούν, δημιουργείται ένας, για πρώτη φορά τέτοιων διαστάσεων (2μ.Χ2μ.), χάρτης του βαλκανικού χώρου. Η *Χάρτα της Ελλάδος* είναι πολιτικός χάρτης του δημοκρατικού κράτους, το οποίο οραματιζόταν ο Ρήγας ότι θα δημιουργηθεί μετά από επανάσταση. Σκοπός του ήταν να αντικαταστήσει την οθωμανική πολιτική διαίρεσή του χώρου και να χρησιμοποιήσει τα αρχαία τοπωνύμια. Το χαρτογραφικό έργο του Ρήγα εντάσσεται στο επαναστατικό του σχέδιο για τη δημιουργία της *Νέας Πολιτικής Διοικήσεως*, του αντιπροσωπευτικού δημοκρατικού κράτους, που θα αντικαθιστούσε την απολυταρχική οθωμανική εξουσία.

R. Havell, Η πόλη, το φρούριο και το λιμάνι της Κέρκυρας, έγχρωμη λιθογραφία σε σχέδιο J. Cartwright από: Γεώργιος Τσούλιος (επιμ.), *Ιστορικόν Λεύκωμα της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. 1, εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 1970

Τις αντιλήψεις περί πολιτείας στα χρόνια της εθνεγερσίας επηρέασαν έμμεσα και τα τρία επτανησιακά Συντάγματα, του 1800, του 1803 και του 1817. Τα τρία αυτά Συντάγματα βασίζονταν στην αριστοκρατία των Ιονίων νήσων, αλλά και στην ιδέα μιας κοινής εθνότητας, της ιονικής. Είχαν ολιγαρχικό χαρακτήρα, αν και περιλάμβαναν και αρκετές φιλελεύθερες διατάξεις.

COSTITUZIONE
DEGLI STATI UNITI DELLE ISOLE JONIE
UNANIMEMENTE ADOTTATA E SANZIONATA
DALL'ASSEMBLEA LEGISLATIVA
NEL GIORNO 2 MAGGIO 1817, COLLA RATIFICAZIONE 26 AGOSTO SUCCESSIVO
DI SUA ALTEZZA REALE
IL PRINCIPE REGGENTE
AGENTE IN NOME E DA PARTE
DI SUA MAESTA'
IL SOVRANO PROTETTORE DEGLI STATI MEDESIMI
GIORGIO III
RE DEL REGNO UNITO DELLA GRANDE BRETTAGNA
E DELL'IRLANDA, E DELL'ANNOVER
&c., &c., &c.
INSIEME A VARJ ALTRI DOCUMENTI ED ATTI UFFIZIALI RELATIVI
DI CUI VENNE ORDINATA
DALL'ASSEMBLEA LEGISLATIVA
LA PUBBLICAZIONE NELLA SUA SEDUTA DEL 6 DICEMBRE 1817.

PUBBLICATA CON AUTORIZZAZIONE
NELLA STAMPERIA DEL GOVERNO.

CORFU.
1817.